

Van God los? De grote tentoonstelling over de onstuimige jaren zestig

Utrecht, 27 januari 2022

Welkom in de onstuimige jaren zestig. Een van de meest revolutionaire én religieuze periodes uit de Nederlandse geschiedenis. Aan het begin van het decennium was de invloed van de kerk op het dagelijks leven nog alom aanwezig. Grote gezinnen waren normaal, gemengd trouwen was taboe en boodschappen deed men bij winkeliers van de eigen zuil. Toch ontstonden er barsten. Vrouwen gingen massaal aan de pil, heiligen werden overboord gegooid en homoseksualiteit werd voorzichtig bespreekbaar. Raakte Nederland van God los? Dompel je onder in een roerige tijd die misschien ver weg lijkt, maar doorwerkt tot op de dag van vandaag. *Van God los?* (19-02 t/m 28-08 2022) in Museum Catharijneconvent is de eerste tentoonstelling ooit over de grote religieuze veranderingen van de jaren zestig.

Langer te zien

De tentoonstelling wordt met maar liefst twee maanden verlengd en start vanwege corona enkele weken later dan aanvankelijk was gepland. Al met al is er dus meer kans om je onder te dompelen in deze roerige tijd!

Tv-dominees en opzweepende bijeenkomsten

In 1960 behoorde Nederland nog tot de meest christelijke landen van Europa, maar nergens ging de leegloop van de kerken zo snel. Zo werd Nederland van het braafste jongetje van de klas het *enfant terrible* van de katholieke kerk. Dit alles onder grote belangstelling van de internationale pers. Maar wie denkt dat religie in dit onstuimige decennium met een sneltreinvaart uit Nederland verdween, zit ernaast. De jaren zestig waren ook de tijd van invloedrijke tv-dominees, religieuze bestsellers, beatmissen, zenboeddhisme, opzweepende evangelische bijeenkomsten en experimentele kerkbouw. Zelfs provo gebruikte christelijke taal en ook de reformatorische zuil kwam in deze periode op. Nederland was veel religieuzer dan vaak wordt gedacht!

Progressief en conservatief

In *Van God los?* toont het museum aan de hand van fotografie, muziek, kunst en radio- en tv-fragmenten een wereld waarin het geloof en de traditionele invulling daarvan ter discussie werden gesteld. De eeuwenoude hechte band tussen het instituut kerk en het geloof bleek niet langer vanzelfsprekend. Wat kwam daarvoor in de plaats? In *Van God los?* komen zowel de ludieke en vernieuwende geluiden van deze periode aan bod als de conservatieve tegenbewegingen.

Brede cultuurhistorische tentoonstelling

Van God los? heeft net zoals de succesvolle tentoonstelling *Bij ons in de Biblebelt* (2019) aandacht voor het alledaagse religieuze leven van de gewone mens. Waar *Bij ons in de Biblebelt* de orthodox christelijke zuil belichtte die vanaf de jaren zestig zichtbaar werd, blijft *Van God los?* in dit roerige decennium en toont het de tumultueuze ontwikkelingen waar bijna alle Nederlanders mee te maken kregen.

Podcastserie en activiteiten

Luister nu via de bekende podcast apps naar de podcastserie *Van God los?* en bekijk alvast het lezingenprogramma (zie bijlage). Voor in uw agenda: In samenwerking met schrijfster Katja Kreukels en TivoliVredenburg organiseert Museum Catharijneconvent op 23 april 2022 een talkshow over en voor kinderen van uitgetreden priesters. Kijk voor de meest actuele informatie op <https://www.catharijneconvent.nl/tentoonstellingen/jaren-zestig/>

.....Einde persbericht.....

Uitnodiging persvoorbezichtiging

Met veel plezier nodigen wij u uit voor de persvoorbezichtiging en een bezoek aan de tentoonstelling *Van God los?* op woensdag **16 februari** om 11.00 uur in het auditorium van Museum Catharijneconvent.

10.30 inloop met koffie en thee

11.00 – 11.45: Presentatie door Tanja Kootte, conservator van *Van God los?*

11.45 – 13.15: Bezoek aan de tentoonstelling.

Graag aanmelden voor de persvoorbezichtiging via: pressoffice@catharijneconvent.nl of via 030- 2313835. Het fotovel en de hoge resolutie afbeeldingen zijn te downloaden via: <https://www.catharijneconvent.nl/pers/persafbeeldingen/>.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de afdeling communicatie van Museum Catharijneconvent via 030-2313835 of via pressoffice@catharijneconvent.nl

Bijlage: lezingen *Van God los?*

Bij de tentoonstelling is een uitgebreid en verdiepend lezingenprogramma. De toegang tot de lezingen is gratis op vertoon van een geldig entreebewijs voor de tentoonstelling. Voor meer informatie en aanmelden zie: www.catharijneconvent.nl.

Donderdag 23 februari om 14.00 uur

The making of *Van God los? De onstuimige jaren zestig*.

Tanja Kootte

Een breuk die de geschiedenis van Nederland meer veranderde dan de Tweede Wereldoorlog, zo wordt het tijdperk van de jaren zestig wel omschreven. De welvaart steeg, er kwam een grotere seksuele vrijheid en jongeren roerde. Ook op religieus gebied was sprake van grote veranderingen.

Zondag 27 februari om 14.00 uur

Een doorbraak in de tijd. De doorwerking van de jaren zestig in kerk en theologie.

Gerben Heitink

Gerben Heitink studeerde theologie op de breuklijn van de jaren zestig toen de volgende vraag centraal kwam te staan: Waar is de kerk goed voor? In zijn boek *Een doorbraak in de tijd. Kerk in de spiegel van de jaren zestig* beschrijft hij de invloed van de tijdgeest op hem als persoon.

Vrijdag 4 maart om 14.00 uur

Het einde van de verzuiling: Nederlandse kerkbouw in de jaren zestig

Herman Wesselink

De maatschappelijke veranderingen van de jaren zestig hadden hun weerslag op de kerkbouw. Architectonisch en stedenbouwkundig gezien werd het onderscheid tussen kerkgebouwen van verschillende denominaties steeds kleiner. De jaren zestig markeerde tevens het einde van de kerkelijke bouwkunst uit de periode van de verzuiling.

Zondag 6 maart om 14.00 uur

Grote veranderingen in Nederland

Oek de Jong

In zijn roman *Pier en oceaan* beschrijft Oek de Jong de grote verandering die Nederland onderging in de periode tussen de Hongerwinter van 1944 en de komst van de grote welvaart in de jaren zestig. Interview met Oek de Jong in samenwerking met Literatuurhuis Utrecht.

Zondag 13 maart om 14.00 uur

De jaren zestig en de ontkerstening van Nederland

Peter van Rooden

In 1960 was Nederland één van de meest christelijke landen van Europa. Dertig jaar later was de kerkelijke betrokkenheid in Nederland net zo laag als in de voormalige DDR. Binnen één generatie was het Nederlandse christendom zo goed als weggevaagd. Hoe kwam dit en wat heeft dit te maken met de modernisering van Nederland?

Zondag 20 maart om 14.00 uur

Freek de jonge over de jaren zestig

In Kom verder!, deel 1 van zijn memoires, brengt Freek de Jonge kerkgeschiedenis, vaderlandse geschiedenis en de vorming van een gezin bijeen, op een ernstige en vrolijke toon.

Interview met een van de bekendste cabaretiërs van Nederland in samenwerking met het Literatuurhuis, Utrecht.

Donderdag 24 maart om 14.00 uur

Waarom atheïsten van religie houden: religie als erfgoed en entertainment na de jaren zestig

Ernst van den Hemel

De beroemde jaren zestig kunnen niet alleen verbonden worden aan ontkerkelijking en afname van kerkbezoek maar ook aan een toename van nieuwe interesse in religie. De religiekritiek van de jaren zestig resulteerde in de opkomst van nieuwe manieren van toe-eigenen, claimen en genieten van religie. Ernst van den Hemel bespreekt deze ontwikkeling.

Zondag 27 maart om 14.00 uur

Homoseksualiteit en christendom sinds de jaren zestig

David J. Bos

De publieke opinie over homoseksualiteit veranderde in Nederland al vrij vroeg. Dat had er onder andere mee te maken dat in de vroegere jaren zestig sommige katholieke en protestante pastors opkwamen voor 'de homoseksuele naaste'. David J. Bos bespreekt enkele mijlpalen in de ruim zestigjarige geschiedenis van emancipatie en polarisatie die volgde.

Woensdag 30 maart om 14.00 uur

De democratisering van de rooms-katholieke kerk in de jaren zestig

Stefan Gärtner

Gedurende de jaren zestig vonden er ingrijpende veranderingen binnen de rooms-katholieke kerk plaats. Het pastoraat, de theologie, de kerkarchitectuur en de besluitvorming werden gedemocratiseerd. Deze lezing plaatst de omwentelingen in een breder perspectief.

Zondag 3 april om 14.00 uur

Jan Wolkers en God

Onno Blom

Nederland vormde Jan Wolkers, en Jan Wolkers vormde Nederland. Zijn kunstenaarschap ontstond uit woede tegen de God van zijn gereformeerde vader in Oegstgeest, bloeide op in Amsterdam, en vond harmonie op Texel. Interview met Wolkers biograaf Onno Blom in samenwerking met Literatuurhuis Utrecht.

Zondag 10 april om 14.00 uur

'Na de psalm weer napalm?' De jaren zestig: religie en cultuur in tijden van protest en secularisatie
Joost de Wal

Grote thema's van de jaren zestig - oorlog, milieu, macht - worden door de progressieve kunst en cultuur verbonden met een heel repertoire aan diepgewortelde religieuze begrippen, beelden, symbolen en rituelen. Waren de vermeende goddelozen wel zo los van God? Joost de Wal biedt een andere kijk op het beeld van religie en cultuur in de roerige jaren zestig.

Vrijdag 15 april om 14.00 uur

De Tweede Beeldenstorm in de jaren zestig en de opkomst van de zorg voor het kerkelijk kunstbezit
Pia Verhoeven

In de jaren zestig werden veel rooms-katholieke kerkgebouwen ingrijpend aangepast aan de liturgievernieuwingen. Deze roes van vernieuwing ging gepaard met een algemene verguizing van de neostijlen. Deze zogenaamde 'Tweede Beeldenstorm' was de aanleiding voor meer aandacht en zorg voor het Nederlandse kerkelijk erfgoed. Pia Verhoeven gaat hier dieper op in.

Donderdag 28 april om 14.00 uur

De God van je tante – Religie in de jaren zestig
Jaap de Goedegebuure

Na 1960 durfde nog maar nauwelijks één schrijver voor haar of zijn geloof uit te komen. Grote uitzondering hierop was Gerard Reve die zich, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Jan Wolkers, juist bekeerde tot het Christendom. Jaap de Goedegebuure bespreekt de verschillende manieren waarop auteurs zich in de jaren zestig verhielden tot religie.

Zondag 1 mei om 14.00 uur

Nieuw of niet: geloof en migratie
Marlou Schrover

Na de Tweede Wereldoorlog zetten de Katholieke Kerk en Katholieke organisaties zich in voor migranten. Hun komst zorgde voor de nodige verschuivingen in het religieuze landschap van de jaren zestig. Wat wijzigde er precies en hoe ging dat in zijn werk? Marlou Schrover vertelt u er meer over.

Zaterdag 7 mei om 14.00 uur

Plein en Sjaloom: aandacht voor oecumene en Derde Wereld in de jaren zestig
Greetje de Witte-Rang

In beschrijvingen van het begin van de Derde Wereldbeweging in Nederland duiken stevast twee namen op: de Pleingroep en Sjaloom. De Pleingroep had zijn wortels onder leden van de R.K. kerk, maar werd al snel oecumenisch; Sjaloom was vanaf het begin oecumenisch. Hoor meer over de achtergronden en het werk van Plein en Sjaloom.

Donderdag 12 mei om 14.00 uur

De jaren zestig als bron van alle kwaad
Merijn Oudenampsen

Het loopt als een rode draad door het conservatieve denken in ons land: afkeer van de jaren zestig. Hoofdverdachte in de conservatieve aanklacht is de babyboomergeneratie, die een indrukwekkende reeks maatschappelijke problemen op haar geweten zou hebben. Merijn Oudenampsen vertelt in hoe deze ideeën zijn ontstaan.

Zondag 15 mei om 14.00 uur

Van God los? – Vrouwentijdschriften en hun lezeressen over het katholieke huwelijksleven
Marlous Hülken

Volgens het stereotiepe beeld baarden katholieke vrouwen tot ver na de Tweede Wereldoorlog veel kinderen. Echter in de jaren zestig en zeventig vond er onder een groot deel van de katholieke

vrouwen een ingrijpende verandering plaats in mentaliteit en gedrag op het terrein van geboorteregeling. Marlous Hülksen legt in deze lezing uit hoe dat komt.

Dinsdag 24 mei om 14.00 uur

'Om de liefde voor de troon'. De koninklijke bevrijding van prinses Irene'.

Daniela Hooghiemstra

Iedereen kent de jongere zuster van Beatrix als natuurbeschermster, maar minder bekend is de strijd die zij in de jaren zestig en zeventig voerde in Spanje. In 1964 brak ze met haar geloof en haar familie om de droom van haar katholieke verloofde, Carlos Hugo Van Bourbon-Parma, waar te maken: koning van Spanje worden.

Dinsdag 31 mei om 14.00 uur

De opkomst van de reformatorische zuil

Fred van Lieburg

Niet veel mensen weten dat de Reformatorische zuil pas vanaf de jaren zestig zichtbaar werd in Nederland. De Nederlandse Biblebelt is dus niet zo'n oud fenomeen als vaak wordt gedacht. Fred van Lieburg neemt u mee naar deze interessante ontstaansgeschiedenis.

Vrijdag 3 juni om 14.00 uur

Van Dolle Mina tot Voorbij God de Vader: De start van de tweede feministische golf in Nederland

Anne-Marie Korte

Vrijwel gelijktijdig aan het ontstaan van de vrouwenbeweging in de jaren zestig ontstond een beweging onder christelijke en joodse vrouwen die de nieuwe feministische idealen binnen hun kerkgemeenschappen nastreefden. Anne-Marie Korte vergelijkt deze bewegingen met elkaar en bespreekt de verschillen en overeenkomsten.

Donderdag 9 juni om 14.00 uur

De Bijbel en het Rode Boekje: internationale solidariteit in de jaren zestig

Peter van Dam

Internationale solidariteit was een cruciaal onderdeel van de veranderingen in de jaren zestig. De initiatieven voor internationale bijstand en eerlijke wereldhandel waren echter ondenkbaar zonder religieuze inspiratiebronnen en netwerken. De Bijbel en het Rode Boekje bleken op verrassende manieren samen te gaan. Peter van Dam vertelt u hier meer over.

Donderdag 23 juni om 14.00 uur

Het spiegelbeeld van Marga Klompé

Iris Plessius

In de jaren zestig kreeg de verzorgingsstaat steeds meer vorm, mede dankzij Nederlands eerste vrouwelijke minister Marga Klompé. Waar haalde zij haar inspiratie vandaan? In deze lezing kijkt Iris Plessius naar de persoon achter de politica. Dit doet zij aan de hand van haar bezigheden, ontmoetingen, meningen en observaties, zoals omschreven in haar persoonlijke correspondentie.

Woensdag 29 juni om 14.00 uur

Revolution in the air?

George Harinck

In de jaren zestig broeide het in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). De spanning leidde in 1967 tot een scheuring en het ontstaan van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Hoe kon dit gebeuren in een seculariserend Nederland en wat zegt dit over het karakter van de jaren zestig? Hoogleraar George Harinck vertelt u hier het fijne over.